

В.В. Гончаренко, д-р екон. наук (ПУЕТ, Полтава)

О.Л. Климко, канд. екон. наук (ПУЕТ, Полтава)

А.А. Пожар, канд. екон. наук (ПУЕТ, Полтава)

ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В РІШЕННЯХ «ВЕЛИКОЇ ДВАДЦЯТКИ»

Розглянуто питання впливу рішень «великої двадцятки» на розвиток глобальної економіки у період світової фінансової кризи.

Рассмотрен вопрос влияния решений «большой двадцятки» на развитие глобальной экономики в период мирового финансового кризиса.

G-20 decisions impact on global economy development in period of world financial crisis was analyzed.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна має значний експортний потенціал, але світова рецесія, яка стала логічним наслідком світової фінансової кризи, негативно впливає на перспективи збільшити частку України у світовій торгівлі. Глобальні проблеми мають вирішуватися на глобальному рівні, що обумовлює велике значення самітів та рішень «великої двадцятки», роль яких в регулюванні світової економіки суттєво зростає.

Мета та завдання статті – дослідити напрями та підходи регулювання світової економіки в рішеннях «великої двадцятки», визначити основні акценти впливу для відновлення світової економіки та недопущення протекціонізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що дана проблематика є досить актуальною і досліджується у працях українських вчених, зокрема Гальчинського, Полунєєва та провідних зарубіжних економістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. починаючи з травня 2010 року, міністрами фінансів та главами центральних банків провідних країн висловлюється точка зору, що світова економіка виходить із кризи швидше, ніж очікувалося. ця позиція в значній мірі обумовлюється високою оцінкою впливу рішень великої двадцятки, які були спрямовані на подолання кризи.

Концептуально, велика двадцятка стає засобом для узгодження економічних питань у галузі світової економіки, а велика сімка концентрується на політичних та безпекових проблемах. запобігання повторення глобальної фінансової кризи та вихід із рецесії є найважливішими завданнями сучасної економіки, бездіяльність або

неадекватність рішень може повністю зруйнувати досягнення світового глобального розвитку, побудованого на принципах відкритості економік.

Питання стоїть у тому, як впровадити засоби, які повинні одночасно сприяти підвищенню сукупного світового попиту та зменшенню імпорту тих розвинених держав, які мають значний торговельний дисбаланс. Зокрема, очікується, що США відійде від моделі економічного зростання, яка супроводжувалася значним імпортом, що надавав імпульс всій світовій економіці.

Треба відзначити, що рішення, які були прийняті в деклараціях самітів великої двадцятки на найвищому рівні, було спрямовано, в першу чергу, стабілізацією фінансового сектора провідних країн.

Саміт у листопаді 2008 року в Вашингтоні визначив за необхідне всім країнам двадцятки сконцентрувати зусилля на забезпеченні якісного регулювання фінансового сектора, транспарентності фінансових ринків та продуктів, цілісності світової фінансової системи на основі недопущення шахрайства, конфлікту інтересів та непоінформованості споживачів. Була підкреслена важливість саме міжнародного співробітництва, удосконалення діяльності міжнародних організацій.

Згідно з рішеннями лондонського саміту в квітні 2009 року було досягнуто домовленості про фінансове та фіскальне стимулювання економік, яке повинно забезпечити сповільнення падіння, збільшення зайнятості, у загальному мірі стимулювання складають 5 трлн дол. Було визначено за необхідне застосовувати більш жорсткі вимоги до офшорних зон, щоб запобігти ухиленню від податків у кризовий період. Значна увага була сконцентрована на якості банківських активів і розчищенню фінансових секторів країн від активів, які мають погану якість, що має бути здійснено через підвищення вимог до банків. Для запобігання підвищенню ризикованості операцій запропоновано зменшити вагу бонусної системи заохочень керівників банківської та фінансової сфер, обмежити можливості спекуляції акціями з боку керівників. Сторони домовилися посилити повноваження фінансової ради по стабільності (FSB), в компетенцію якої включено аналіз ризиків у фінансових секторах. Для підтримки експортерів країн, що розвиваються прийнято рішення цілеспрямовано направити кредитні ресурси у сумі 250 млрд доларів США з метою відновлення торговельного кредитування. Достатньо революційними стали рішення про збільшення ресурсної бази МВФ. Усі рішення відповідали принципам

захисту свободи економіки і відмови від протекціонізму у світовій торгівлі.

Підведення підсумків глобального регулювання було здійснено на саміті у Пітсбурзі, де керівники країн зазначили, що попередні заходи продемонстрували найбільш потужні та скоординовані дії у сфері валютної та бюджетної стабілізації, група виконала свої зобов'язання надати більше трильйона доларів США міжнародним фінансовим системам, щоб забезпечити можливість боротьби з розгортанням кризи, більше 500 млрд доларів США спрямовано на формування кредитних ресурсів МВФ. На саміті були прийняті рішення про екстраординарні дії щодо підтримки тих країн третього світу, які найбільш страждають через відсутність доступу до продовольства, енергоресурсів і фінансування. Трастовий Фонд Світового банку отримав завдання підтримувати продовольчу безпеку для країн третього світу в періоди криз [5].

Рішення великої двадцятки даного періоду відзначаються високою узгодженістю, близькістю позицій, конкретизацією політичних кроків. У той же час, багато хто з експертів, підкреслюючи безпрецедентні дії по подоланню кризи, вважають, що глибинні основи кризи не знайшли свого відображення в діях урядів світу. Зокрема А. Гальчинський висловив точку зору, що «фундаментальні проблеми реформування світової економіки, ще не отримали належної уваги» [1]. Саме тому зростає вага кожного рішення «великої двадцятки», які за своїм значенням вирішують чи піде світова економіка за сценарієм довготривалої рецесії чи буде знайдено важелі економічного зростання. За цих умов різноманіття підходів може бути стримуючим, а не заохочуючим стимулом для інвесторів. Початок саміту в Торонто в червні 2010 року продемонстрував відмінності в позиціях країн, особливо ЄС та США. Лідери ЄС у листі до учасників саміту на перше місце поставили проблему зменшення державного стимулювання економіки та необхідність введення податку на банківську діяльність. У зверненні президента США пропонувалося додатково до порядку денного розглянути питання про корупцію.

Якщо розглядати підсумки саміту, то з точки зору перспектив відновлення світової економіки, найбільш значущим є домовленість продовжити на три роки до кінця 2013 заборону на протекційні засоби у сфері торгівлі та інвестицій. Підтверджені зобов'язання утримуватися від нарощування існуючих та створення нових бар'єрів, введення нових експортних обмежень, використання засобів стимулювання експорту, що не відповідають правилам Світової організації торгівлі. Країни «великої двадцятки» підкреслили, що

вважають за потрібне мінімізувати негативні наслідки національних політик на світову торгівлю, навіть ті, які обумовлені фіскальними діями або підтримкою фінансового сектора в період кризи. Країни, що розвиваються, за рішеннями в Торонто, отримали від провідних країн зобов'язання ратифікувати домовленості щодо квот і голосів МВФ, що збільшить їх частку до 47,19% голосів.

За оцінками спеціалістів, в числі головних фінансових загроз для глобальної економіки знаходиться зростання бюджетного дефіциту. Саме тому в підсумковій резолюції відображено позицію країн, спрямовану на забезпечення прозорості та стабільності у цій сфері, країни прийняли зобов'язання скоротити до 2013 року дефіцити своїх бюджетів, до 2016 року забезпечити економічно виправдане співвідношення державного боргу до ВВП, і при цьому здійснювати всі дії, які будуть сприяти економічному зростанню. У Декларації саміту визначено конкретні орієнтири зростання, а саме збільшення світового виробництва на 4 трлн доларів США, створення додатково 52 млн робочих місць, зменшення рівня бідності [7].

Що стосується проблем фінансового сектора, то найбільш неоднозначним питанням є узгодження позицій країн щодо додаткових податків в банківській системі. Такі країни, як США, Великобританія і Франція за потрібне введення податку на фінансові організації, проти податку виступають країни БРІК, також Канада. Позиція Європейського Союзу базується на беззаперечній необхідності регуляторних впливів, які б змусили банки зменшити ризикованість операцій.

Таким чином, ми можемо бачити, що рішення великої двадцятки базувалися на стратегії, згідно з якою ефективно спасіння банківського сектора провідних країн поєднувалося зі стимулюванням економіки фіскальними та бюджетними засобами, що і забезпечило відповідний ефект.

Але площа для розробки рішень з подальшого реформування світової фінансової системи ще дуже велика, поки що країни двадцятки узгодили лише засади банкрутства фінансових інститутів.

На думку Хав'єра Солана, який високо оцінює результати прийнятих та виконаних рішень, проблема полягає в тому, що не дивлячись на необхідність багатосторонності існує ризик сповзання до двосторонніх відносин із-за недостатності глобального керівництва [6].

Недостатність глобального керівництва у реформуванні фінансового сектора може сприяти тому, що фінансова система знову

виступить детонатором економічного спаду. За оцінкою голови Європейського Центрального банку індустріально розвинені країни витратили 27% свого сукупного ВВП на пакети допомоги та гарантії банкам, які опинилися на грані банкрутства. Саме тому країни ЄС чітко висловлюють свою позицію щодо необхідності затвердження наступним самітом в Сеулі нових посилених нормативів банківської діяльності, які вдвічі збільшують вимоги до банківського капіталу [4]. Не можна ставити за мету реформування світової валютної системи і створення нової резервної одиниці за умов нестабільності світового фінансового регулювання, відсутності засобів впливу на учасників ринку, які надають неякісні фінансові послуги та схильні до надвеликого ризику.

Обсяги світового ВВП за 2008–2009 роки демонструють, що падіння світової економіки найбільш впливає на країни, які орієнтовані на експорт, тому від швидкості зростання світової економіки залежить здатність України зберегти свою зовнішньоекономічну діяльність у попередніх обсягах. Країни, що розвиваються та країни з перехідною економікою знаходяться під значним впливом не стільки розмірів фінансової допомоги, скільки рішень «великої двадцятки» які сприяють розвитку світової економіки і створенню правил на світовому фінансовому ринку. Найбільший ризик, який зараз очікує світову економіку, це ризик неузгодженості та відсутності довгострокових рішень.

Висновки. Глобальні дії не дозволили перетворитися кризовим явищем у глобальний хаос, «велика двадцятка» інституційно забезпечила прийняття рішень на глобальному рівні у період кризи. Рішення продемонстрували здатність країн утримуватися від експортних обмежень та засобів стимулювання експорту, які не відповідають правилам СОТ, позитивно вплинули на стабілізацію фінансового сектора та стимулювання світової економіки. Глобальні ризики можуть посилити нерівномірність світового розвитку, і тому рішення великої двадцятки повинні забезпечити радикальні зміни у регулюванні.

Список літератури

1. Гальчинський, А. Досягнута стабілізація світової економіки не буде тривалою [Електронний ресурс] / А.Гальчинський. – Режим доступу : <<http://www.dt.ua/2000/2020/67151/>>.
2. Ле Уору. Ми спостерігаємо появу нової глобальної моделі управління [Електронний ресурс] / Ле Уору. – Режим доступу : <<http://www.dt.ua/issue/67354/>>.
3. Полунєв, Ю. Український прорив з кризи: стимулювання економіки [Електронний ресурс] / Ю. Полунєв. – Режим доступу : <www.epravda.com.ua/publications/49c0cdbc7d42e/>.

4. Basel rewrites capital rules for banks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ft.com/cms/s/0/6c6b672a-be7e-11df-a755-00144feab49a.html>>.

5. Progress report on the economic and financial actions of the London, Washington, and Pittsburgh G20 Summits prepared by Korea, Chair of the G20, July 20, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g20.org/pub_communique.aspx>.

6. Solana Javier. The Cracks in the G-20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.project-syndicate.org/commentary/solana5/English>>.

7. The G20 Toronto Summit Declaration, June 26-27, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g20.org/Documents/g20_declaration_en.pdf>.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.

© В.В. Гончаренко, О.Л. Климко, А.А. Пожар, 2010.

УДК 338.439.5 (477)

Л.М. Березіна, канд. екон. наук (ПДАА, Полтава)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ АПК У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуто перспективи розвитку аграрного сектору України, удосконалення взаємовідносин підприємств АПК в умовах євроінтеграції. Подано характеристику стану виробництва сільськогосподарської продукції та сировини як джерела насичення агропродовольчого ринку власними товарними ресурсами, забезпечення їх конкурентоспроможності. Приділено увагу необхідності адаптації аграрної політики України до вимог ЄС.

Рассматриваются перспективы развития аграрного сектора Украины, совершенствования взаимоотношений предприятий АПК в условиях евроинтеграции. Дана характеристика состояния производства сельскохозяйственной продукции и сырья как источника наполнения агропродовольственного рынка собственными товарными ресурсами, обеспечения их конкурентоспособности. Уделено внимание необходимости адаптации аграрной политики Украины к требованиям ЕС.

The prospects of agrarian sector of Ukraine development, improvement of agro-industrial complex enterprises mutual relations in the conditions of European integration are considered. Is given the description of agricultural goods and raw material production state as a source of agrarian food market saturation by own commodity resources, provision of their competitiveness. Attention is spared on the necessity of agrarian policy of Ukraine adaptation to the requirements of European Union.